

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Tractatus Juridicus Ad Librum III. Decretalium Gregorii IX.
Clericorum in communi, nec non Prælatorum, ac
Capitulorum in specie obligationes, & jura complectens**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1738

§. IV. Quibus Privilegiis gaudeant Clerici? & quomodo Clericatus probari
possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63800](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63800)

do jam protestantium illorum conscientiam ab errore absolvas, qui Ordini illi se adjungunt, qui falsis, & *superstitiosis* principiis regitur, & quorum falsitatem & superstitionem illi anteceder agnoscunt? Quomodo ceremonias illas, quas ex lege Ordinis observare necesse est, illi tuta conscientia servant, quas sciunt esse *superstitiosas*? Quomodo vota Religionis placebunt DEO, quæ

superstitiosis ritibus inquinata sunt, quæ tamen absolutè reprobanda non esse asseris? Ecce sic DEO, sic tuis illudis. Recanta, si sapias, quæ perperam hic scripsisti. *Secundas habe partes modestie, quia primas non potuisti habere sapientie: & quia non valuisti omnia non pœnitenda diligenter dixisse, pœniteat, quæ cognoveris, dicenda non fuisse.* Hæc tibi Augustinus Epist. 141.

§. IV.

Quibus Privilegiis gaudeant Clerici? & quomodo Clericatus probari possit?

SUMMARI A.

46. Quatuor sunt præcipua privilegia Clericorum. 47. Quomodo acquirantur cum suis illationibus? 48. 49. 50. Tria dubia circa privilegium fori moveri solita resolvuntur. 51. Casus enumerantur, in quibus Clerici privilegio fori excidunt. 52. Quid sit privilegium Canonis, & quæ occasio eidem causam dederit? 53. 54. Hoc privilegio gaudent omnes Clerici, & Religiosi. 55. Ad incurrendam pœnam Excommunicationis in d. cap. latam quid requiratur? 56. Qui in specie hanc pœnam incurrunt, recensentur. 57. Et qui non. 58. Quis possit ab hac censura absolvere? 59. Quomodo probetur Clericatus? 60. Quisnam iudex sit competens in discutienda questione Clericatus?

46 **I**nter varia privilegia, quæ Clericis à Jure leguntur concessa, quatuor eminent, videlicet privilegium fori, privilegium Canonis, privilegium competentie, privilegium immunitatis, ab oneribus tum *personalibus*, tum *realibus*. De privilegio fori, quatenus Clericum tam quo ad suam personam, quàm quo ad res suas eximit à foro, & jurisdictione judicis Laici, egimus in *lib. 2. tit. 2. §. 7. n. 44. & seq.* Pro cujus materiæ complemento hic quædam adhuc dubia resolvemus. De privilegio competentie in *Tit. de solutionibus*, & de privilegio immunitatis in *Tit. penult. b. l.*

pleniori manu differemus. Igitur in præsentî §. privilegium Canonis specialiter expendendum proponitur, cui tamen generalia quædam circa acquisitionem privilegiorum recensitorum præmittimus.

Dico: Recensita privilegia acquiruntur illis omnibus, qui vel per sacram ordinationem, vel per specialem deputationem, autoritate Superioris Ecclesiastici factam, Divinis obsequiis mancipantur: Ratio est, quod hac duplici via aliquis à statu *Laicali* transferatur ad statum *Clericalem*, ut supra in §. 1. n. 8. docuimus. Unde

H ;

En-

Inferes I. His privilegiis gaudere non tantum Clericos in *Sacris*, aut *Minoribus Ordinibus* constitutos *Caus. 11. Q. 1. ferè per tot. cap. 4. § 8. de Jud. Cap. 1. § 2. de for. Compet. Cap. 4. § 7. de Immunit. Eccles. Cap. 1. § 3. eod in 6.* Sed etiam prima tonsura duntaxat initiatos, quia per primam tonsuram ex *Laico* quis fit *Clericus*, & perspicuè probatur ex Pontificali Romano *tit. de Clerico faciendo*, ubi Episcopus post collationem primæ Tonsuræ Tonsuratos his verbis monere jubetur: *Filii charissimi animadvertere debetis, quod hodie de foro Ecclesie facti estis, & privilegia Clericalia sortiti estis. Cavete igitur, ne propter culpas vestras illa perdatis, & habitus honesto, bonisque moribus, ac operibus DEO placere studeatis.* V. Fagnan. ad cap. 11. de *Ætat. qualit. n. 112. § 128.* Circa privilegium fori id insuper à Concilio Tridentino *Sess. 23. de Reform. cap. 6.* statutum est, ut aliter eodem Tonsurati non gaudeant, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesie ex mandato Episcopi inserviant, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel Universitate de licentia Episcopi quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versentur. Qualia debeant esse beneficia? Quis titulus vel possessio in iis requiratur? Item qualis habitus esse debeat, ad effectum hujus privilegii obtinendum? Per distinctas *Q. Q.* resolvit Card. de Luca in *Annot. ad Concil. Trident. Discurs. 24. n. 12. § seq.* Et Bordon. de *Privileg. Cleric. cap. 6. n. 15. § seq.*

Inferes II. Religiosos professos, item Religionis Novitios utriusque sexus, nec non Tertiarios & Eremitas, juxta limitationes *§. 1. n. 12. § seq. po-*

fitas, in dictorum privilegiorum participationem venire, quia autoritate Ecclesie cultui Divino specialiter deputantur, & se, suæque DEO offerunt, & consecrant. Vid. Bordonum de *Privileg. Cleric. cap. 4. n. 18. § seq.*

Inferes III. Etiam illicitè ordinatis privilegia Clericalia conferri, quia, tametsi culpâ non vacent, validè tamen sunt ordinati, & consequenter recipiunt characterem, & cum eo privilegia Clericalia, quæ eidem cohærent, consequuntur. Nec quidquam in contrarium facit, quod Concilium Tridentinum *Sess. 7. cap. 10. de Reform.* decernat, ut, qui vacante sede infra annum, citra quod beneficii, vel recepti, vel recipiendi necessitate arctentur, etiam obtentis à Capitulo litteris dimissoriis illicitè ordinantur, sic ordinati, si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, **NULO PRIVILEGIO CLERICALI, præsertim in criminalibus gaudeant.** Nam ut benè observat Bordonus *cit. loc. n. 13.* *Ly gaudere* importat usum privilegii jam habiti, consequenter supponit, illud personæ jam esse collatum: Sensus ergo conciliaris hujus constitutionis est, quod ejusmodi illicitè ordinati non gaudeant privilegiis Clericalibus, hoc est, sint privati privilegio jam acquisito quo ad usum, quod tamen in habitu adhuc penes illos manet. Subjicienda sunt modo aliqua dubia, quæ privilegium fori concernunt. Et quidem

Dubitatur I. An Clericus munus aliquod, aut administrationem, v. g. tutelam ex commissione judicis Laici suscipiens, ad rationes reddendas coram eodem judice conveniri valeat? Negativa de jure videtur esse certa ex textibus in *cit. tit. 2. lib. 2. §. 7.* à nobis alle-

gatis eò quod exemptio Clerici jure Divino stabilita sit, nec Clerico huic foro pro quocunque casu renunciare fas sit. Estque hæc sententia omnium fermè Theologorum, & Canonistarum punctis confirmata. De praxi verò contraria, si quæ alicubi obtinet, quæritur, an illa ut legitima defendi, & sustineri possit? Card. de Luca *de Jurisd. discurs. 49. n. 6.* ei in tantum patrocinator, ut rationes suæ administrationis quidem à Clerico exigi posse censeat in foro judicis Laici, hac tamen cum cautela, ut ne procedatur ad executionem, ab eodem judice, vel in personam Clerici, vel in ejus bona, sed hoc judici Ecclesiastico relinquatur. Rationem prioris membri petit ex paritate à feudo desumpta, dum constat in causa feudali Clericum judici feudali, etiam Laico, subjici, ut constat ex *cap. 5. de Judic. Cap. 6. & 7. de Foro compet.*

49 Dubitatur II. An Clericus venditor teneatur emptorem Laicum, facta denunciatione, evictionis nomine in foro Laico defendere, num vero hanc causam ad forum Ecclesiasticum trahere valeat? Respondeo, teneri simpliciter emptori in foro Laico assistere. Ratio est, quod in hoc casu Clericus vicem rei non sustineat, nec judex in eum sententiam ferat, sed in emptorem, tanquam reum conventum; venditor enim non vocatur, ut subeat personam rei, sed ut eidem assistat, & defendat, consequenter hic cessat motivum prohibitionis, in *cap. 2. de For. compet.* Accedit textus in *l. 49. princ. ff. de Jud.* ubi Paulus ad hunc casum ita respondit: *Venditor ab emptore denunciatus, ut eum evictionis nomine defenderet, dicit, se privilegium habere sui judicis. Queritur, an*

possit litem ab eo judice, apud quem res inter petitorum, & emptorem cepta est, ad suum judicem revocare? Paulus respondit, venditorem emptoris judicem sequi solere. Ita Barbosa *J. E. V. lib. 1. cap. 39. n. 116.* cum aliis ibidem à se allegatis, qui etiam *n. seq. ad opposita respondet.*

Dubitatur III. An Laicus conveniens Clericum ex *l. diffamari*, possit facere eundem citari ad suum forum, scilicet judicis Laici, isque ibidem comparere teneatur? Resp. affirmativè. Ratio est, quod Clericus diffamans non vices rei, sed actoris sustineat, quippe, qui jactando in alterum convitia, litem quasi intentare videtur, unde in hoc casu subintrat regula ex *cap. 8. de For. compet. & l. ult. C. ubi in rem act.* quod actor forum rei sequatur. Card. de Luca *de Jud. disc. 2. n. 7. & 8.* Mitto alia dubia quam plurima, quæ in pagellarum harum angustias cogere non possumus, dispuncta reperies apud laudatos AA.

Quamquam vero forum Clericorum adeo sit privilegiatum, ut pro nulla causa, civili, vel criminali (sola feudali causa excepta) ad judicem Laicum trahi valeant, nec ipsi Clerici eidem renunciare possint, per *cap. 12. de For. compet. cap. 18. eod.* Sunt tamen casus, in quibus Clerici sua culpa hoc privilegio excidunt. Meretur enim is privilegio privari, qui eodem vel abutitur, vel indignum se reddit. *cap. 7. dist. 47. cap. 63. C. 11. Q. 3. cap. 18. de Regul. cap. 11. de Privileg.* Inter hos casus est I. si Clericus habitum & Tonfuram non gestaverit, tunc ex constitutione Concilii Tridentini *Seff. 23. cap. 6.* Fori privilegio est ipso jure privatus, quamquam spectato jure antiquiori primum per sententiam, & quidem præ-

ce-

cedente trina admonitione, ex constitutione Clementis V. quæ incipit: *Ad reprimendas Sc.* privatus fuerit, id quod de Clericis non conjugatis intelligendum est; nam quo ad Clericos conjugatos Concilium Tridentinum *cit. loc.* nihil immutavit, sed illi jam jure antiquo, si habitum & tonsuram non gestarunt, nec alicui Ecclesiæ deservierunt, aut beneficium non habuerunt, ipso jure *fori* privilegio excidebant, per *cap. unic. de Cleric. conjugat. in 6. V. Vincent. Petra in Comment. ad Constit. Apostol. tom. 4. pag. 445. n. 10. § seq. II.* Amittunt hoc privilegium Clerici *bigami*, sive verè, sive interpretativè, non verò similitudinariè tales, per *cap. un. de Bigam. in 6. Bordon. de Privileg. Cleric. cap. 8. n. 51. § 58.* III. Clerici joculariores, ludicram & probrosam hanc artem per annum integrum exercentes, sunt ipso jure *fori* privilegio privati; infra annum vero, si iter moniti non respuerint, per sententiam privari jubentur. *cap. un. b. t. in 6.* IV. Clericus factus miles, si is in *majoribus* constitutus tertio à Prælato suo commonitus, arma deponere noluerit, de privilegio Clericorum subsidium aliquod habere non debet. *cap. 25. de Sent. Excomm.* V. Assassinus *cap. 1. de Homicid. in 6.* Non tamen amittunt hoc privilegium irregulares, aut censura quadam innodati, quia nullibi hæc pœna statuta legitur, cum tamen ad amissionem hujus privilegii requiratur, ut id in jure expressè cautum sit. *Barbos. ad cap. ult. de Jur. Patron. Bordon. cit. Tract. cap. 9. n. 4. § n. 25. cum seq.* Jam de privilegio *Canonis* scitu magis necessaria lubet exponere.

Privilegium *Canonis* ex eo sic dicitur, quod per specialem Canonem, nempe *cap. si quis suadente 29. C. 17. Q. 4.* ab Innocentio II. in Concilio Lateranensi Anno 1139. editum, Clerici ab omni violenta percussione, aut alia gravi, & injuriosa læsione immunes pronunciantur, statuta pœna Excommunicationis in ejusmodi temeratores, ipso facto incurrenda. Tenor hujus Canonis sic se habet: *Si quis suadente diabolo hujus sacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericam, vel Monachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo subjaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absolovere, nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui presentetur, & ejus mandatum suscipiat.* Occasionem huic Canoni condendo dedisse circumstantias illorum temporum scribit *Vanspen Comment. ad II. Part. Decret. Grat. ad b. l.* dum scilicet *rei* ad Ecclesias, tanquam ad asylum confugientes, sæpius à dominis suis per vim, & armata manu fuerunt abstracti, non sine cæde etiam Clericorum, & Sacerdotum, ut patet *ex l. 4. C. de bis, qui ad Eccles.*

Hoc privilegio gaudent omnes Clerici, & Religiosi, & quidem I. etiam illi Clerici, qui, quod habitum, & Tonsuram ex præscripto *Concil. Trid.* non gestaverint, privati sunt privilegio *fori*, cum enim istæ privationes sint pœnales, & Concilium tantum loquatur de *fori* privilegio amittendo, ideo ad privilegium *Canonis* extendi non debent. *V. Bordon. cap. 21. sect. 1. ubi n. 11. § seq.* contrariis satisfacit. II. Etiam Clerici censura aliqua irretiti, quia manent adhuc veri Clerici, item *Irregulares, Depositi*, imo etiam *Heretici* quousque degradentur, quia hæc privationis

pœna nullibi legitur expressa. Amittunt econtra hoc privilegium Canonis I. Clerici Bigami. *cap. un. de Bigam. in 6.* II. Enormibus criminibus se coinquinantes, supposito tamen, quod ea, dimisso habitu perpetraverint, nec moniti ad frugem redierint. *cap. 14. § 23. cap. 25. § 45. de Sent. Excomm. cap. 27. de Privil.* III. Clerici joculariores, Buffones, Goliardi *cap. un. b. t. in 6.* IV. Clerici arma prohibita post trinam monitionem non deponentes. *cap. 25. de Sent. Excomm.*

54 Quo ad Religiosos gaudent privilegio *anonis*, non tantum regulam expressè professi, sed etiam Novitii *cap. 21. §. quamvis de Sent. Excomm. in 6.* *Donati*, & *Oblati*, tametsi nunquam ad professionem Religionis admittantur, quia sunt veræ personæ Ecclesiasticæ, ad cultum Divinum deputatæ. Item Clerici, aut Laici *bigami*, intrantes Religionem, quia *cap. un. de Bigam. in 6.* tantum loquitur de Clericis in statu seculari existentibus. Insuper hoc privilegio non exuuntur Religiosi apostatæ, aut à Religione ejecti, quia adhuc manent sub jugo regulæ, nec ullibi legitur hæc pœna privationis in ipsos statutæ. Num invalidè professus gaudeat privilegio Canonis? Affirmativè resolvit Bordon. *cit. cap. n. 51. ex ratione*, quod etiam talis habitum Religionis autoritate publica assumpserit, ob cuius honorem privilegium *Canonis* videtur esse concessum. Quæ contra opponuntur à Sanchez, Bonacina, & aliis, ibidem vide. Denique etiam privilegio *Canonis* gaudent omnes Religiosi *ordinum militarium*, professi, & Novitii, ex eadem ratione, quam supra de Religiosis aliis dedimus; item Eremitæ,

& Tertiarii juxta explicationem in §. 1. datam.

Hæc de privilegio *Canonis*, prout illud tanquam *Clericis*, & *Religiosis* favorabile est. Jam etiam illud expendendum est, in quantum contravenientes pœna Excommunicationis plectit. Potest autem desuper duplex quæstio institui. I. Quinam in pœnam dicti Canonis incidant, & qui non? II. Quis ab incurfa Excommunicatione hujus privilegii violatores absolvere valeat? Utraque quæstio per distinctos casus resolvenda est. Prius tamen notare 55 oportet, quod pœna Excommunicationis non ob quamcunque compulsionem injuriosam incuratur, sed quæ fit *permanuum injectionem*, adeoque non sufficit, Clericum per *metum* fuisse compulsam, aliquid facere, sed debet accedere *lesio corporalis*, quæ fit per contactum *realem*, & *physicum*. Nam verba *cit. cap. si quis suadente*, ibi: *violentas manus injecerit* (cum Canon hic sit pœnalis) non possunt impropriari, sed debent in suo significato stricte tali accipi, per vulgatos juris aphorismos, quod lex odiosa, & pœnalis non sit extendenda ad casum, quem propria verborum significatio non comprehendit, Barbof. *axiomat. 221. n. 4.* Unde ulterius notandum est, quod ad hoc, ut violenta manuum injectio in Clericum, *suadente diabolo* facta, violatorem excommunicationi subjiciat, tres concurrere debeant conditiones I. est, ut manuum injectio facta sit cum læsione corporali, & simul violenta: aut cum læsione sine violentia, aut cum violentia sine læsione. Primus modus castigatur in dicto Canone *si quis suadente*. Secundus modus punitur Excommunicatione *ferenda sententia*

tie in cap. 36. de sent. Excommun. Tertius demum modus eadem censura vindicatur in *cap. 29. d. t.* Videatur Barbosa *J. E. V. lib. 1. cap. 39. §. 1. n. 15.* & pluribus *seq.* ubi hanc doctrinam per casus particulares declarat. Hoc prænotato

56 Respondeo ad Quæstionem I. & dico, excommunicationem dicti Canonis: *si quis suadente* incurrere omnes utriusque sexus personas, violentas manus in Clericam injicientes, modo tamen baptizati sint, quoniam hæc pœna Ecclesiastica est, afficiens solos Baptizatos: & ideo Judæus percutiens Clericum non incidit in excommunicationem *Canonis*. Nec interest, an per se, num per alium injuriosè lædant Clericum, & ideo hanc pœnam non effugit *mandans* per *cap. 6. §. illi verò de Sentent. excommun.* nisi mandatum ante percussio- nem revocaverit, ac mandatarium prohibuerit illud exequi, ut eum excusat Suarez *de Censur. sect. 1. n. 55.* Similiter non effugit *consulens*, aut *consentiens*, secuto effectu per *cap. 47. de Sent. Excom.* Neque *ratum habens. cap. 13. eod. in 6.* Neque etiam *percussio- nem non impediens*, si fit talis, qui tenetur eam ex officio impedire, quia non potest se hoc casu habere merè *negativè*, ut alia persona privata, consequenter præsumitur in eam consentire, prout colligitur ex *cit. cap. 47. de Sent. excommunic.* quin nec ille pœnam hanc evadit, qui se ipsum ex iræ, & impatientiæ vehementia graviter percutit, quamvis Barbosa *ad cit. cap. si quis suadente* conetur illum ab hac censura eximere, eò, quod textus loquatur de percussione facta à persona distincta, & privilegium hujus Canonis magis videatur esse lata in odium

percutientium, quam favorem status Clericalis: sed reverà finis hujus Canonis fuit, ut honori status Clericalis confuleretur, quem æquè dehonorat Clericus, seipsum verberando, atque si verbera ab alio sibi inferantur; unde consequitur, quod etiam percutiens Clericum consentientem excommunicationem incurrat per textum clarum in *cap. 36. de Sent. Excommunic.* Num vero percutiens violenter, & injuriosè corpus Clerici mortui, hac pœna percellatur? probabiliter in utramque partem disputatur. Tu consule Bordonum *cit. cap. 21. n. 88. & seqq.*

Vidimus, in quibus hæc pœna Canonis locum habeat; jam quoque inquirendum est, in quibus locum non habeat. Sunt autem plurimi casus excepti, quos recensent Bordonus *cit. cap. 21. sect. 4. per tot.* Barbosa *d. lib. 1. cap. 39. n. 55. & seqq.* Nobis singulos casus referre non vacat, sed, ut sciri possit, quinam ab hæc pœna eximii sint, sequentes tres Regulæ notandæ sunt I. Non incurrit is excommunicationem *Canonis*, cujus percussio non fuit mortaliter mala: quia excommunicatio, cum una sit ex gravissimis pœnis, debet proportionari culpæ, ut docent Covarruv. in *cap. Alma Mater part. 1. §. 9. num. 2.* Gratian. *discept. forens. cap. 559. num. 7.* Barbosa *d. cap. n. 26.* II. Qui laborat ignorantia *juris*, aut *facti* probabili, ut, si quis probabiliter ignoravit, hanc pœnam à Canone latam fuisse; quæ quidem ignorantia pro foro externo vix præsumitur, cum hæc censura hodie plerisque, etiam jurium ignaris nota sit. Sæpius tamen ignorantia facti aliquem excusare potest, ut, si Clericum, qui nec ex tonsura, nec ex habitu talis

apparet, putans esse laicum, verberet, aut, si noctu, ubi facile Clericus à Laico discerni nequit, percussio contingat. III. Si Clericus ob propriam culpam est exutus hoc privilegio, & Laicus justam causam percutiendi habeat. Placet has Regulas uno, alterave exemplo illustrare. Sic qui subito iræ motu Clericum fortè conviciantem percutit, aut si id faciat ad defensionem vitæ, vel honoris, vel facultatum suarum, & quidem in continenti, servat moderamine inculpatæ tutelæ, non incurrit excommunicationem. Ratio est, quod talis percussio vel non fiat deliberate; sed in motu *primo* primo, aut certè non *suadente diabolo*, sed ex justa causa defensionis; adeoque citra culpam gravem. Item, infantes, pueri nondum puberes, non incurrunt hanc excommunicationem, tum quod nondum habeant usum rationis satis expeditum, ad discernendam ætus malitiam; tum, quod ob ignorantiam *juris & facti*, quæ in ipsis permittitur, veniam mereantur. Denique, ut tertiæ quoque Regulæ subjungamus exemplum, is, qui percutit Clericum cum uxore, matre, sorore, aut filia propria turpiter agentem, pœnam *Canonis* non incurrit per *cap. 3. de Sent. excomm.* uti nec puella ad turpia sollicitata Clericum verberans, quia utroque casu Clericus se dicti *Canonis* privilegio indignum reddit, & is, qui turpiter agentem cum recensitis propinquis suis verberat, justo dolori suo indulget, & puella sollicitata, quod facit, jure defensionis facit.

58 Jam quod ipsam absolutionem ab Excommunicatione propter violentas manus in Clericum injectas incurfa conernit, statutum est in *d. cap. Si quis*

suadente, ut (excepto solo mortis articulo) nemo alius præter S. Pontificem eam impertiri valeat. Ubi tamen advertendum erit, an percussio fuerit *levis*, *mediocris*, aut *gravis & enormis*. Dicitur autem percussio, præcis aliis circumstantiis aggravantibus, illa *levis* secundum se, quæ quidem graviter peccaminosa est, hoc ipso, quod fulmine Excommunicationis percussatur, attamen statui Clericali non graviter probrosa esse videtur, ut si quis Clericum pugno, baculo, aut lapide taliter percutiat, ut maculam tamen nullam, aut cicatricem relinquat. *Mediocris* illa dicitur, quæ mediat inter levem, & atrocem, & tunc fieri censetur, quando maculam in corpore relinquit, aut sanguinis effusionem causat; ut si dentes excutiantur, capilli quasi manipulatim evellantur, aut sanguis ex naso v. g. inflicto verberare eliciatur. *Enormis* demum ex se talis illa audit, ubi membrum aliquod Clerici mutilatur, aut ita debilitatur, ut ad functiones suas inutile reddatur. Potest tamen contingere, ut percussio ex se *levis* ob circumstantiam loci, personæ, temporis, ac modi percussionis evadat *gravis*, & *enormis*. Sic si quis in Ecclesia Clericum percutiat, aut in foro publico, aut, si pugno leviter cædat Prælatum, Magistrum, Patrum &c. aut si percussione comitetur grave scandalum &c. tali casu percussio ex se *levis*, evadit *gravis*. His prænotatis

Dico I. Cardinales legati à latere possunt absolvere ab Excommunicatione *Canonis* ob enormem percussione contracta tam subditos intra provinciam suam existentes, quàm extraneos ad se venientes, hæcque potestate gau-

dent à die, quo recedunt à curia, usque ad diem, quo rursus ad urbem regressi sunt. Textus sunt in *cap. 20. § 58. de Sent. Excomm. cap. 9. de Officio legat.* Ex quo ultimo textu desumitur argumentum à contrario, dum ibidem dicitur, quod *legati missi* tantum possint absolvere suos subditos, quamdiu sunt in provincia: ergò à contrario Cardinales legati etiam possunt absolvere non subditos, nec intra suam provinciam degentes, quia, ut ait Innocentius IV. in *cap. 1. de Offic. legat. in 6.* Cardinales legati, *sicut honoris prerogativa letantur, sic eos auctoritate fungi volumus ampliori.* Legatis Natis (nisi aliunde id ex speciali Apostolica sedis gratia ipsis indultum sit) hæc potestas nullo modo est concessa. Castropalao *disput. 3. de Censur. part. 23. §. 4.*

Dico II. Episcopi possunt absolvere ab hac censura propter levem, & modicam percussorem incursum indiscriminatim omnes. Est textus expressus in *cap. 17. de Sent. Excommunic.* Et quidem etiam per alium, quia hæc potestas competit eis jure ordinario. Quæ conclusio ampliatur, & ad læsionem quoque *mediocrem* extenditur, quia in *cap. 37. de Sent. Excomm.* tantum excipitur percussio *gravis, & enormis*: ergò subintrat regula, quod exceptio firmet regulam in casibus non exceptis. *cap. 6. C. 32. Q. 7. cap. 2. de Conjug. leprof. & passim alibi.* Et exemplum habemus in *cap. 9. de Vit. & Honest. Cleric.* ubi Clericos in communi viventes, & se mutuo cadentes, Episcopo licentia absolvendi legitur esse concessa.

Dico III. Episcopi à censura Excommunicationis ob læsionem *gravem* inflicta absolvant, etiam pro foro ex-

terno. I. Impuberes, mulieres, servos, filiosfamilias, & alias personas, quæ sui juris non sunt. *cap. 6. § ult. de Sent. Excomm.* II. Qui ex legitimo impedimento non possunt adire S. Pontificem, *cap. 11. de Sent. Excomm. cap. 58. eod.* Vide Bordonum *cit. cap. 21. n. 287. § seq.* Barbof. *cit. loc. n. 102. § n. seq.* Quæ absolutio in dictis casibus pro utroque foro procedit. Si tamen Excommunicatio incuratur ob percussorem, aut occisionem occultam, nec ad forum contentiosum deductam, possunt quidem Episcopi vigore Concilii Trid. *Sess. 24. de Reform. cap. 6.* ejusmodi percussores absolvere, sed pro foro conscientia tantum. Excipitur casus, quo percussio Clerici quidem est notoria, aut ad forum contentiosum jam deducta, ipse tamen percussor legitime impeditus est, quo minus Romam ire, & absolutionem à Papa impetrare valeat. Bordon. *cit. cap. n. 286.* Quomodo autem censeatur delictum ad forum contentiosum deductum, vide Barbof. in *Collect. ad Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. cap. 6. n. 41.* & quos ibi refert.

Dico IV. Si Religiosi ejusdem monasterii incidant in pœnam *Canonis*, absolventur à Prælato suo proprio. *cap. 2. cap. 32. § 50. de Sent. Excomm.* nisi percussio atrox foret, quo casu absolutio pertinet ad S. Pontificem *cc. ff.* Quod si verò Religiosi fuerint diversi monasterii, Religiosus percutiens absolvitur quidem à proprio suo Prælato, præsentem tamen Prælato ipsius percussi, qui injuriam remittat, ac pœnam pro satisfactione definiat, ut colligitur ex *cit. cap. 32. §. Si verò claustralis §c.* Quod si demum Religiosus percutiat Clericum,

cum, ab Episcopo percussi poterit absolvi, si percussio levis, aut mediocris duntaxat fuerit; *cap. 21. de Sent. Excomm. in 6. secus, si enormis, ubi S. Pontifex adiri debet. cap. 32. de Sent. Excomm.* Bordonus tamen docet, posse Prælatum ipsius percussoris proprium in omnibus prædictis casibus solum absolvere, nec opus esse recursum vel ad S. Pontificem, vel ad Episcopum. Probat hoc per Bullam Clementis VIII. quæ incipit: *Santissimus &c.* Vide laudatum Doctorem *cit. cap. 21. n. 327. § seq.* Hæc de privilegio Canonis.

59 Ut etiam aliquid dicamus de probatione Clericatus, sciendum est, quod aliquando minus plena probatio sufficiat, nonnunquam etiam plena, & exacta desideretur, & quidem iis casibus, ubi agitur de conferendo beneficio, aut SS. Ordinibus, propter magnum præjudicium, quod hic vertitur. Potest autem plena, & exacta probatio Clericatus fieri per *formatam*, ut vocant, sive per Litteras authenticas ipsius Episcopi, testificantis, à se huic Clerico SS. Ordines collatos fuisse. Idque probatur ex *l. 22. C. de Episcop. & Cleric.* ubi dicitur, quod, qui talibus litteris non est munitus, pro Clerico non habeatur. Secundò potest etiam plena probatio fieri ex testimonio duorum, aut trium testium, qui deponunt, hujus Clerici Ordinationi se interfuisse. Quæ probatio, si litteræ *formatæ* sint amissæ, locum habet. *cap. 2. § 3. de Cleric. peregr.* Probatio minus plena variis modis fieri potest. I. Ex diuturna possessione, si constet, talem semper pro Clerico habitum, Missas publicè celebrasse, aut aliis Officiis spiritualibus in beneficio *deservisse.* Et hæc probatio quidem

non sufficit, ut beneficium, si fors lis desuper mota fuisset, eidem adjudicetur, in tantum tamen ei proficit, ut in possessione beneficii interim manuteneatur, possitque ad functiones Clericales admitti. Mascard. *de Probat. conclus. 304. à n. 18.* Menoch. *lib. 6. præsumpt. 76. num. 25.* II. Per famam, & existimationem publicam, aliisque adminiculantibus indiciis, quæ singula, quantam vim probandi habeant, prudentis judicis arbitrio expendendum relinquitur. Mascard. *Conclus. 105. n. 7. § 11.* III. Ex deportatione habitus, & Tonsura, sed hæc probatio duntaxat ad declinandum forum laicale proficit, ut scilicet, qui in veste laicali deprehenditur, à Curia sæculari detineri nequeat, sed ad forum Ecclesiasticum remittendus sit, ubi dein Clericatus quæstio ventilari debet, ita decedente Bonifacio VIII. in *cap. 12. de Sent. Excomm. in 6.* IV. Probatur etiam Clericatus in defectum aliarum probationum per juramentum, supposito, quod de nullius alterius præjudicio agatur. Magnif. P. König *h. tit. num. 10.* V. Confessione partis adversæ, si adversarium suum de beneficio secum collitigantem Clericum esse asserat, quæ ipsa tamen confessio tanti roboris non est, ut adversarius in *petitorio* obtineat, eique beneficium adjudicetur, cum de Titulo Canonice institutionis ex hac sola confessione sufficienter non constet, juvabit tamen in *possessorio*, ut interim in possessione beneficii relinquatur, & contenti silentium imponatur; nam in *judicio possessorio* tam exactæ probationes non desiderantur, sed leviores admittuntur. P. Wiestner *h. t. n. 12.*

Denique notanda est doctrina Card.

I ;

de

de Luca in *Annotat. ad Concil. Trident. discurs. 24. num. 48.* quod in iis casibus, ubi agitur de præjudicio totius status Clericalis, atque immunitatis Ecclesiasticæ, plena probatio non desideretur, bene vero, ubi agitur de commodo ipsius Clerici quaestionati.

60 Quæstio jam connexa resolvenda est: quis nempe sit iudex competens, si probatio Clericatus fieri debeat? Hæc quæstio jam decisa fuit à Bonifacio VIII. in *cap. 12. de Sent. Excom. in 6.* ubi Pontifex iudicem duntaxat Ecclesiasticum competentem agnoscit, & ad eum cognitionem status Clericalis *privativè* spectare asserit. Subinde, si Clericus malefactor in habitu Clericali à iudice Laico capiatur, mox ad iudicem Ecclesiasticum deducendus est. per *cit. cap. 6. hoc idem est*

consendum, quia talis, cum existat in possessione Clericatus, iudicis Laici jurisdictioni non subiacet. Quodsi verò dubium sit, an sit Clericus, fortè, quod non appareat, habere omnes conditiones à Concilio Tridentino *Seff. 23. de Reform. cap. 6.* præscriptas, tunc quidem iudex Laicus non statim tenetur remittere Curia Ecclesiasticæ, quia, ut ait P. Reiffenstuel ad *tit. de foro compet. §. 10. num. 276.* stante illo dubio, iudex sæcularis est in possessione malefactoris capti, quâ ob nudam assertionem Clerici spoliari non debet. Interim cognoscere de Clericatu debet iudex Ecclesiasticus, vocato tamen iudice illo sæculari, omnibusque, quorum interest per *d. cap. 12. §. fin.* Vid. P. Reiffenstuel *cit. §. à n. 274.* P. König *b. t. n. 11.*

TITULUS II.

De Cohabitatione Clericorum, & Mulierum.

Quoniam nihil magis vitæ Clericalis honestatem dehonore stare potest, quam incauta cum mulieribus conversatio, juxta illud *Eccles. cap. 42. v. 13. In medio mulierum noli commorari; de vestimentis enim procedit tineæ, & à muliere iniquitas viri.* Et rursus *cap. 19. v. 2. Vinum, & mulieres apostatate faciunt sapientes,* idè præcedenti Titulo, in quo actum est de *vita, & honestate Clericorum*, recto ordine subjungitur præsens rubrica *de cohabitatione Clericorum, & mulierum.* De duobus autem hic potissimum agitur: de cohabitatione & conversatione mulierum, ut illa Clericis per SS. Canones vetita est; & de poenis, quibus incontinentia Clericorum castigatur. Sit igitur

§. I.